

ACADEMIEJAAR 2020-2021

NEDERLANDSE TAAL- EN LETTERKUNDE

Let op: de cursusbeschrijvingen in deze programmabrochure zijn onder voorbehoud. Dit geldt in het bijzonder voor de concrete invulling van de gekozen werkvormen en de evaluatievormen. De inrichting van de vakken in het eerste en tweede semester kan nog wijzigen onder invloed van de maatregelen die genomen worden in het kader van de corona-epidemie.

1ste Bachelor

Nederlandse Letterkunde I (titularis: Lars Bernaerts; lesgevers: Lars Bernaerts, Maxime Van Steen, Kornee van der Haven, Veerle Uyttersprot, Youri Desplenter)

1^e semester

Het hoorcollege biedt een globaal overzicht van de Nederlandse literatuur. In elk college staat een karakteristiek werk centraal, waarvan verwacht wordt dat de studenten dat op voorhand hebben gelezen, aan de hand van een begeleidende opdracht. Zo geeft het vak kennis over en inzicht in de literair-historische en maatschappelijke context mee waarin de besproken werken tot stand zijn gekomen. Ook besteden we aandacht aan de ontwikkeling van genres, literaire stromingen en hedendaagse benaderingen van literatuur. Tot slot gaan we in op welbepaalde passages in de werken, en worden de studenten ingeleid in de basisbegrippen en -vaardigheden van de studie en de analyse van de Nederlandse letterkunde. Bij de hoorcolleges hoort een schrijfopdracht die betrekking heeft op de vroegmoderne letterkunde.

In de oefeningensessies staat de analyse van modern proza centraal. Tijdens twee sessies worden in groepen vier moderne romans (ca. 1880-1960) bestudeerd aan de hand van de narratologische begrippen waarmee de studenten tijdens de hoorcolleges hebben kennisgemaakt. De studenten werken voor een van de sessies een deelanalyse uit, die ze in de les aan hun medestudenten voorleggen. Daarna volgt een groepsdiscussie. Bij de oefeningen hoort ook een schrijfopdracht.

Lectuurlijst:

- Hugo Claus, *Omtrent Deedee* (1963)
- Hella S. Haase, *Oeroeg* (1948)
- F. Bordewijk, *Bint* (1934)
- Cyriel Buysse, *Het gezin Van Paemel* (1903) (https://www.dbnl.org/tekst/buys009gezi01_01/)
- Nicolaas Beets, (één verhaal uit) *Camera obscura* (1839), ed. Willem van den Berg, Henk Eijssens, Joost Kloek en Peter van Zonneveld. Amsterdam: Athenaeum - Polak & Van Gennep, 1998 (https://www.dbnl.org/tekst/beet005wvan01_01/)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhart* (1791), bew. Leonard de Vries. Houten: Agathon, 1988
- Gerbrand Adriaensz. Bredero, *De Spaanse Brabander* (1617), bew. Guus Rekers. Amsterdam: Moussault, 1969
- *Elckerlijc* (eind 15de eeuw), bekijken toneelstuk (50') op DBNL (https://www.dbnl.org/tekst/_elc001elck06_v01/_elc001elck06_v01_0001.php)

- *Walewein* (ca. 1260), vert. R.J. Wols. Utrecht: Spectrum 1983

Alle werken zijn in de Faculteitsbibliotheek aanwezig, via de *Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren* (DBNL) te vinden en/of zullen via Ufora ter beschikking worden gesteld. Daarnaast zal een reader worden aangeboden met een bloemlezing van gedichten uit verschillende perioden van de Nederlandse literatuurgeschiedenis.

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen) en niet-periodegebonden (presentatie en medewerking, schrijfopdracht, digitale opdracht)

Uitvoerige toelichting bij alle facetten van dit vak (inhoud, leeslijst, evaluatievormen) zal gegeven worden tijdens het eerste college.

Nederlandse Letterkunde II (titularis: Youri Desplenter)
2^e semester

A. Hoorcollege (Lesgever: Youri Desplenter)

In het hoorcollege wordt aangevangen met het overzicht van de literatuurgeschiedenis en staat de vroegste periode in de Nederlandse letterkunde centraal, de middeleeuwse (tot ca. 1550). In de colleges zal er aandacht zijn voor literaire genres en auteurs, maar ook voor het functioneren van de middeleeuwse literatuur binnen het bredere culturele en maatschappelijke leven van de Lage Landen. Het lesmateriaal bestaat uit enkele primaire teksten, PowerPointpresentaties, lesnotities en een syllabus.

Syllabus: wordt ter beschikking gesteld

Lectuurlijst:

Bij het hoorcollege lezen de studenten zelfstandig vijf Middelnederlandse verhalen:

1. *Karel ende Elegast*
2. *De Borchgravinne van Vergi*
3. *Van den vos Reynaerde*
4. *Lanseloet van Denemerken*
5. *Mariken van Nieumeghen*

De eerste vier zijn te vinden in het volgende werk:

☞ Geert Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en vermakelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco

Voor het vijfde gebruik je deze editie:

☞ D. Coigneau (ed.), *Mariken van Nieumeghen*, Hilversum: Verloren, 1996 (Middelnederlandse tekstedities 4; ook te vinden op de *Digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren*, <http://www.dbnl.org>)

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

B. Oefeningen (Lesgever: Veerle Uyttersprot)

Tijdens de oefeningen Middelnederlandse letterkunde wordt allereerst de *Beatrijs* gelezen. Deze tekst lezen de studenten in hun geheel. Vervolgens komen enkele fragmenten uit *Der naturen bloeme* van Jacob van Maerlant aan bod. De studenten worden vertrouwd gemaakt met de typische moeilijkheden van het Middelnederlands, maar de klemtoon ligt op de analyse en de interpretatie van de gelezen teksten en op de context waarbinnen ze functioneerden. In de loop van het semester brengen we (indien mogelijk) ook een bezoek aan de handschriftenafdeling van de universiteitsbibliotheek om een aantal handschriften met Middelnederlandse teksten van naderbij te bekijken.

In deze lessenreeks besteden we onder andere aandacht aan het voortleven van het middeleeuwse literaire erfgoed. Daarom leest elke student naast de Middelnederlandse tekst ook één moderne versie die betrekking heeft op de gelezen teksten (te kiezen uit de opgegeven lijst).

Belangrijk bij de werkcolleges is de participatie van de studenten. Ze moeten regelmatig teksten en oefeningen voorbereiden die tijdens de colleges verder worden besproken. Zowel tekstbegrip als interpretatieproblemen komen daarbij aan bod. De voornaamste grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands worden tijdens de werkcolleges behandeld en moeten vervolgens individueel worden ingeoefend via de site *Middelnederlands Digitaal*. Na deze oefenfase komen er in de loop van het semester ook enkele testmomenten. Aan het eind van het semester moeten de studenten in staat zijn om volledige tekstfragmenten met behulp van woordenboek en grammatica te vertalen naar modern Nederlands.

Cursusmateriaal:

☞ De Middelnederlandse tekst *Beatrijs* in de volgende editie (zie ook hierboven):

Geert Claassens (ed.) (2018). *Voorbeeldig en vermakelijk vertellen. Zeven Middelnederlandse verhalen uitgegeven en van een inleiding voorzien*. Leuven/Den Haag: Acco

☞ Fragmenten van *Der naturen bloeme* worden op Ufora geplaatst

☞ Eén van de volgende moderne bewerkingen (beschikbaar in de universiteitsbibliotheek of in vele openbare bibliotheken):

- Ingrid Biesheuvel & Frits van Oostrom (1999). *Jacob van Maerlant*. Amsterdam: Amsterdam University Press (didactische uitgave: reeks tekst in context)
- Agave Kruijssen (2011). *Vrije val*. Tielt: Lannoo
- Ed Franck (1997). *Beatrijs*. Averbode: Uitgeverij Averbode; Franck nam het verhaal ook op in: Ed Franck (2005). *Hou van mij. De mooiste verhalen over liefde*. Leuven: Davidsfonds, p. 7-35 (het mag ook die versie zijn)

☞ Syllabus met een overzicht van de grammaticale moeilijkheden van het Middelnederlands: *Grammatica: Een inleiding in het Middelnederlands* (Ufora)

☞ Enkele artikels met recente wetenschappelijke inzichten over de behandelde teksten (Ufora of via de DBNL)

☞ Powerpoints (Ufora)

Evaluatievormen:

☞ niet-periodegebonden:

- oefeningen op *Middelnederlands Digitaal* (participatie wordt beoordeeld)
- *Curio*stoetsen over lexicale en grammaticale vaardigheden: deze staan op 1/4 van de punten van het oefeningencollege

☞ periodegebonden: (schriftelijk examen): telt voor 3/4 van de punten van het oefeningencollege

Nederlandse taalkunde I: taalgebruik (Ulrike Vogl; lesgevers oefeningen: Liesbet Triest, Roxane Vandenberghe, Arne Dhondt)

1^e semester:

- College
- Oefeningen: 6 groepjes x 2 lesblokken (schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid) – Uren en lokalen worden via Minerva en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

In het hoorcollege wordt vooral ingegaan op de geschiedenis van het Nederlands met een sterke focus op de externe geschiedenis, d. i. de geschiedenis van de Nederlandse taal in haar maatschappelijke context, en er wordt een overzicht gegeven van de hedendaagse verspreiding en het gebruik van het Nederlands.

Het studiemateriaal wordt via Ufora ter beschikking gesteld.

30 uur oefeningen schrijf- en spreekvaardigheid

In de oefeningen van Nederlandse Taalkunde I: Taalgebruik concentreren we ons op taalvaardigheid. Er zijn lessen schrijfvaardigheid en spreekvaardigheid. Bij schrijfvaardigheid ligt de focus op zakelijk schrijven: we bekijken verschillende soorten zakelijke teksten en analyseren de structuur en de stijl ervan. De studenten krijgen zelf een aantal korte schrijfoopdrachten, zoals een betogende tekst. Daarnaast moeten de studenten aan de slag met een zelfstudiepakket taalzorg en spelling. Die leerstof wordt getest aan de hand van een examen, waarbij taal- en spelfouten uit een tekst gehaald moeten worden. Ten slotte is er ook een onderdeel woordenschatuitbreiding. Van de studenten wordt verwacht dat ze een portfolio samenstellen met interessante woorden en uitdrukkingen, waarvan ze de betekenis en gebruikscontext moeten kennen. Ook woordenschatverschillen tussen Belgisch Nederlands en Nederlands Nederlands komen aan bod en worden getest.

Voor spreekvaardigheid ligt de klemtoon op voorbereid spreken. We bekijken de kenmerken van een boeiende, goed gestructureerde presentatie en gebruiken de lessen als oefenmomenten. Daarnaast worden de studenten attent gemaakt op regionale klanken in hun taal en worden ze getraind in het spreken van standaardtaal. Bij wijze van test voor dat onderdeel moeten de studenten een presentatie houden. Het studiemateriaal wordt via Minerva ter beschikking gesteld.

Nederlandse taalkunde I: taalsysteem (Timothy Colleman; lesgevers oefeningen: Roxane Vandenberghe, Arne Dhondt)

2^e semester:

- College
- Oefeningen 1 lesblok: Les in 6 groepjes - Uren en lokalen worden via Minerva en www.taalenletterkunde.ugent.be bekend gemaakt.

In het vak Nederlandse Taalkunde I: Taalsysteem wordt een inleiding op de syntaxis van het Nederlands gegeven, waarbij zowel de verschillende woordsoorten aan bod komen als de syntaxis van de enkelvoudige zin en van de nominale constituent. Het onderwijs gebeurt d.m.v. hoorcolleges en aparte oefeningensessies in kleine groepen. Het examen is schriftelijk, en bestaat zowel uit praktische ontledingsoefeningen als uit meerkeuzevragen.

Het studiemateriaal bestaat uit een handboek (Willy Vandeweghe. *Grammatica van de Nederlandse zin*. Achtste, herziene druk. Antwerpen-Apeldoorn: Garant, 2013), een syllabus over de woordsoorten en bundels met oefeningen syntaxis en woordsoorten. Syllabus en oefeningenbundels zijn beschikbaar via Minerva.

2^e Bachelor

Nederlandse letterkunde III (Titularis: Kornee van der Haven)

1^e semester

Partim: hoorcollege (Lesgever: Kornee van der Haven)

De hoorcolleges bieden een overzicht van de Nederlandse literatuur van de zeventiende en achttiende eeuw. In de colleges worden de belangrijkste literaire thema's en genres van de periode besproken. Daarbij zal ook de verwevenheid van de literatuur met het vroegmoderne politieke, religieuze en culturele leven aan bod komen, evenals haar relatie tot andere kunstvormen. Het lesmateriaal bestaat uit het overzichtswerk *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt* van Riet Schenkeveld-van der Dussen, aanvullende literatuur (De Vries: *Literatuur van de Verlichting*), lesnotities en primaire teksten die via de collegeplank of Ufora beschikbaar worden gesteld.

Literatuur bij het hoorcollege

- Riet Schenkeveld-van der Dussen, *Nederlandse literatuur in de tijd van Rembrandt*, Utrecht: Bijleveld 1994 (selectie van hoofdstukken – beschikbaar via de collegeplank)
- Marleen de Vries, *Literatuur van de Verlichting, 1700-1800*, Amsterdam: (auteur) 2010 (selectie van enkele hoofdstukken, beschikbaar via Ufora).

Primaire literatuur

- Bloemlezing van Nederlandse gedichten 1600-1780 (o.a. Cats, Vondel, Huygens, Van Alphen – beschikbaar via Ufora)
- Joost van den Vondel, *Gysbreght van Aemstel*. Mieke Smits-Veldt (ed.), Amsterdam, Amsterdam University Press, 1994 [1637]
- Justus de Harduwijn, *Den val ende op-stand vanden coninck ende prophete David*, Oscar Dambre (ed.), Antwerpen: De Sikkel, 1928 [1620]
- Joost van den Vondel, 'Het Lof der Zee-vaert', in: Marijke Spies (ed.), *Twee zeevaart-gedichten*, Amsterdam: Noord-Hollandsche Uitgeversmaatschappij, 1987) [1623]
- Elisabeth Maria Post, *Mijn landelijke lier: poëzie en proza van Elisabeth Maria Post*, Bert Paasman (ed.). Amsterdam: Amsterdam University Press, 2006.
- Lucretia van Merken, *Jacob Simonszoon de Rijk*, ed. Lotte Jensen & Tommie van Wanrooij. Nijmegen: Vantilt, 2019 [1774]

Evaluatievorm: periodegebonden (schriftelijk examen)

Partim: oefeningen historische letterkunde (lesgever: Veerle Uyttersprot)

De oefeningen Nederlandse letterkunde III bestaan uit een aantal inhoudelijke werkcolleges, enkele heuristische sessies als voorbereiding op een individuele schrijfopdracht en een aantal begeleidingsmomenten bij die schrijfopdracht (individueel en in groep).

De studenten maken kennis met een aantal kortere teksten en auteurs uit de zestiende en zeventiende eeuw waarbij de maatschappelijke functie van vroegmoderne literatuur centraal staat (bijvoorbeeld: geuzenliederen). In de collegereeks ligt de klemtoon op zelfwerkzaamheid en een kritische ingesteldheid. De studenten moeten op voorhand tekstfragmenten uit de primaire literatuur lezen evenals enkele relevante artikels over de behandelde onderwerpen. Deze teksten worden vervolgens besproken tijdens de werkcolleges.

De studenten maken daarnaast een individuele schrijfpdracht over een auteur of thema uit de behandelde periode. Deze bestaat uit een wetenschappelijke paper van ca. 2700 woorden over een opgegeven thema. Om de studenten te helpen bij de uitwerking hiervan wordt tijdens de oefeningencolleges aandacht besteed aan het opstellen van een concrete onderzoeksvraag, de opbouw van een paper, het zoeken en vinden van bronnen (gebruik bibliotheek en catalogi) en het samenstellen van een bibliografisch apparaat. Verder worden er individuele begeleidingssessies voorzien om de studenten in de gelegenheid te stellen hun onderzoeks- en schrijfproces bij te sturen waar nodig.

Cursusmateriaal:

- Reader met primaire teksten
- Enkele wetenschappelijke artikels over de behandelde teksten.
- Powerpoints over de inhoudelijke werkcolleges

Dit alles wordt ter beschikking gesteld via Ufora. Voor de individuele schrijfpdracht moeten de studenten zelf nog op zoek gaan naar relevant bronnenmateriaal.

Evaluatievorm: permanent: individuele schrijfpdracht + actieve deelname aan de werkcolleges (50% van de punten); periodegebonden: schriftelijk examen (50% van de punten)

Nederlandse letterkunde IV (titularis: Yves T'Sjoen, lesgevers: Yves T'Sjoen en Maxime van Steen)
2^e semester

Hoorcollege + oefeningen moderne literatuur (poëzie)

Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruikentijd tot de postmodernen. Twee eeuwen poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen (1800-2000)

Het hoorcollege presenteert een chronologisch opgebouwd kaderverhaal van twee eeuwen Nederlandstalige poëziegeschiedenis met commentaren bij afzonderlijke gedichten. In het episodisch verhaal komen de krachtlijnen en ontwikkelingen in de poëzie van de vroege negentiende eeuw tot het postmodernisme én beyond postmodernism van de late twintigste eeuw en begin eenentwintigste eeuw aan bod. Het overzicht schetst een beeld van canonieke dichters en hun poëtische denkbeelden, literaire groeperingen en tijdschriften, poëtische discussies en in zoverre relevant voor het brede verhaal ook markante ontwikkelingen op proza gebied.

Van opmerkelijke figuren, die daarom niet altijd tot de literaire canon worden gerekend, worden gedichten geselecteerd en besproken. In het overzichtscollege is sprake van Verlichting en Classicisme, romantiek en realisme, naturalisme en symbolisme, modernisme en neoclassicisme, traditie en experiment (jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw), neorealisme en neoromantiek, taalautonomistische experimenten, maniërisme en postmodernisme/postpostmodernisme.

In de context van de collegereeks wordt per groep een gevalstudie uitgewerkt over de poëzie van Nic van Bruggen (1938-1991). De studenten lezen de gedichten in een kritische leesuitgave.

Met het oog op de individuele tekstanalyse (paper) maakt de assistent de studenten vertrouwd met analysemodellen en technisch jargon voor (moderne) poëzie aan de hand van de bespreking van gedichten in de syllabus en het studieboek *Op poëtische wijze* van Van Alphen et al.

Werkvorm: hoorcollege, zelfstandig en groepswork

Evaluatievorm: groepspresentatie, permanent (creatief leesverslag + zelfstandige paper) + periodegebonden (schriftelijk en mondeling examen)

De studenten lezen, naast de editie met poëzie van Nic van Bruggen (groepswork en creatief leesverslag) respectievelijk het zelfstandig werk (niet in klasverband besproken dichtbundels van de literatuurlijst), met het oog op het schriftelijk examen de volgende zeven bundels:

Lectuurlijst:

- Virginie en Rosalie Loveling, *Gedichten* (1870)
- Paul van Ostaijen, *De feesten van angst en pijn* (1919-1921, postuum uitgegeven)
- Ida Gerhardt, *Het veerhuis* (1945)
- Herman de Coninck, *De lenige liefde* (1969)
- K. Schippers, *Sonatinen door het open raam* (1972)
- Hans Faverey, *Chrysanten, roeiers* (1977)
- Anneke Brassinga, *Huisraad* (1998)

De meeste bundels zijn beschikbaar in de DBNL. De teksten worden beschikbaar gesteld op UFORA.

Oriënterende lectuur:

- *Van 'Arm Vlaanderen' tot 'De voorstad groeit'. De opbloei van de Vlaamse Literatuur van Teirlinck-Stijns tot L.P. Boon* (1888-1946), M. Rutten en J. Weisgerber (red.), Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 1988.
- Jacqueline Bel, *Bloed en rozen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1900-1945*, Bert Bakker, Amsterdam, 2015.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005*, Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Willem van den Berg en Piet Couttenier, *Alles is taal geworden. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1800-1900*, Bert Bakker, Amsterdam, 2009.

Alle studenten lezen:

- Ernst van Alphen, Lizet Duyvendak, Maaïke Meijer, *Op poëtische wijze. Een handleiding voor het lezen van poëzie*, Coutinho, Bussum, 1996.
- Teksteditie *Als nachten vol zon. Gebundelde gedichten* (1977-1989) van Nic van Bruggen, Els van Damme en Yves T'Sjoen (ed.), nawoord Y. T'Sjoen, Wølf, Antwerpen 2021.
- Syllabus: *Van Alphen tot Van Bastelaere, van de pruijken tijd tot de postmodernen. 200 jaar poëziegeschiedenis van Nederland en Vlaanderen 1800-2000*, Wølf, Antwerpen 2021 [herziene editie].

Nederlandse taalkunde II: taalsysteem (Anne-Sophie Ghyselen en Timothy Colleman; lesgever oefeningen: Roxane Vandenbergh)

1e semester

Oefeningensessie: groepsindeling wordt bekendgemaakt bij het begin van het academiejaar via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be

Dit vak wil de kennis van de student uitdiepen op diverse domeinen van het Nederlandse taalsysteem, meer bepaald de fonetica/fonologie, morfologie, lexicale semantiek, en de structuur van de samengestelde zin. Het hoorcollege bestaat uit drie modules. De eerste module, die voortbouwt op de stof die werd aangereikt in 'Nederlandse Taalkunde I: Taalsysteem', behandelt de syntaxis van de samengestelde zin, inclusief de woordvolgorde ervan. De tweede module is een inleiding in de fonetiek en fonologie van het Nederlands. De derde module behandelt het woord als eenheid van vorm en betekenis (woordvorming, lexicale semantiek).

Studiemateriaal:

- Willy Vandeweghe. *Grammatica van de Nederlandse zin*. Achtste, herziene druk. Antwerpen-Apeldoorn: Garant, 2013.
- Syllabi over fonetiek/fonologie en over woordvorming: worden ter beschikking gesteld via Ufora
- Aanvullende slides en illustraties worden ter beschikking gesteld via Ufora.

Het oefeningengedeelte bestaat uit begeleide oefeningen bij verschillende onderwerpen uit het hoorcollege, met name (i) de functionele en positionele ontleding van samengestelde zinnen en (ii) fonetica en fonetisch schrift. Alle oefenmateriaal wordt ter beschikking gesteld via Ufora.

Nederlandse taalkunde II: taalgebruik (Titularis: Anne-Sophie Ghyselen; Lesgevers oefeningen: Roxane Vandenbergh, Liesbet Triest en Dario Rens)
2^e semester

Oefeningen 2 lesblokken: groepsindeling wordt via Ufora en www.taalenletterkunde.ugent.be aangekondigd.

15u hoorcollege: verkenning van de verticale stratificatie van het hedendaagse Nederlands, d.w.z. de variatie in het Nederlands – dialect, omgangstaal, tussentaal, (sub)standaard – en van processen als dialectnivellering, dialectverlies, (de)standaardisering en demotisering.

Leermateriaal: reader met artikelen

Evaluatievorm: mondeling examen

30u oefeningen spreek- en schrijfvaardigheid

In de oefeningen van Nederlandse Taalkunde II: Taalgebruik wordt net zoals bij Nederlandse Taalkunde I: Taalgebruik gefocust op taalvaardigheid. In het onderdeel schrijfvaardigheid ligt de klemtoon op academisch schrijven. De studenten werken tijdens het semester aan een academische paper over een taalkundig onderwerp. Tijdens interactieve oefensessies in kleine groepen gaan we dieper in op de inhoud en structuur van academische teksten en op de stilistische eigenschappen van academisch taalgebruik. Bovendien worden zakelijke stijl en taalzorg nog herhaald in enkele geïntegreerde redigeeroefeningen. Het nodige studiemateriaal voor dit onderdeel wordt via Ufora ter beschikking gesteld. In de component spreekvaardigheid richten we ons vooral op spontaan spreken. Tijdens interactieve oefensessies in kleine groepen schaven we verder aan spreektechniek, uitspraak, articulatie en taalgebruik, met als doelstelling dat studenten er uiteindelijk in slagen spontane standaardtaal te hanteren en verzorgd te spreken tijdens debatten en andere spreekoefeningen.

Leermateriaal: via Ufora

Evaluatievorm: mondeling examen, academische paper, taalzorg- en redigeertest en inleesoefening

3^e Bachelor

Afrikaans: Taal- en letterkunde (Yves T'Sjoen & Timothy Coleman)

1^e semester

Het vak biedt een kennismaking met de taalkunde van het Afrikaans en de Afrikaanse letterkunde in hun maatschappelijke en historisch-culturele context. In het onderdeel Taalkunde (eerste zes colleges, gedoceerd door Timothy Coleman) komen aan bod: de geschiedenis van Zuid-Afrika en Namibië; het ontstaan en de evolutie van het Afrikaans (en de variëteiten ervan); sociolinguïstische en taalpolitieke aspecten van het hedendaagse Zuid-Afrika als meertalige natie; grammaticale verschillen tussen Nederlands en Afrikaans. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan actieve en passieve (schriftelijke) taalvaardigheid, zodat de studenten onder meer in staat zijn om eenvoudige zinnen te vertalen van het Nederlands naar het Afrikaans en andersom. In het onderdeel Letterkunde, gedoceerd door Y. T'Sjoen, wordt een overzicht geboden van de ontwikkeling van de literatuur in het Afrikaans van de negentiende eeuw tot heden. In het overzichtscollege wordt ingegaan op enkele belangrijke teksten die behoren tot de canon van de (moderne) Afrikaanse literatuur.

Werkvorm: de cursus bestaat uit een hoorcollege en uit zelfstandig werk: het lezen van een bundel artikelen (voor Taalkunde) en een studieboek (voor Letterkunde). Lectuur (en bespreking) van een dichtbundel en/of een verhalenbundel/roman..

Evolutionaire linguïstiek (Johan De Caluwe)

1^e semester

De evolutionaire linguïstiek onderzoekt de oorsprong en de ontwikkeling van menselijke taal in de voorbije 5 tot 7 miljoen jaar. Aan de hand van een kritische studie van recente publicaties in het vakgebied gaan we in op de volgende vragen:

- (1) Is menselijke taal een communicatiesysteem sui generis, of veeleer een verdere ontwikkeling van het communicatiesysteem zoals we dat bij verwante diersoorten aantreffen?
- (2) Is de complexiteit van de menselijke taal het product van adaptatie, d.w.z. het product van (honderd)duizenden jaren selectie van die taalstructuren die overleving en reproductie hebben bevorderd omdat ze het mogelijk maakten om precieser informatie over te dragen, overtuigender te argumenteren, meeslepender te vertellen ...?
- (3) Welke relevante inzichten hebben antropologie, archeologie, enz. te bieden inzake de evolutie van het menselijke brein, de evolutie van het articulatoir systeem, de evolutie van vaardigheden en van sociale identiteit bij de vroege mens?
- (4) Kunnen we ons een beeld vormen van hoe de vroeg(st)e taal er kan/moet hebben uitgezien?

Leermateriaal: reader met artikelen over het vakgebied

Evaluatievorm: openboekexamen schriftelijk

Nederlandse Letterkunde V (titularis: Kornee van der Haven, lesgevers: Lars Bernaerts, Yves T'Sjoen en Kornee van der Haven)

1^e semester

Dit gevorderd opleidingsonderdeel is gewijd aan auteurs, stromingen, literaire thema's en genres die geanalyseerd en gesitueerd worden, zowel uit de oudere Nederlandse literatuur als uit de moderne periode. De studenten worden grondig vertrouwd gemaakt met het behandelde oeuvre evenals met methoden en technieken om het betrokken werk te analyseren.

Het vak omvat drie onderzoekstrajecten (werkcolleges), waaruit de studenten er één kiezen. De docenten geven in de eerste les toelichting bij de manier waarop de studenten voor hun bijdrage(n) aan het werkcollege zullen worden geëvalueerd (paper, mondelinge presentatie). Ook lectuurlijsten en werkafspraken worden tijdens de inleidende lessen doorgenomen.

1. Rebellen in de Gentse letteren van middeleeuwen tot heden

(Lesgevers: Lars Bernaerts, Youri Desplenter, Veerle Uyttersprot, Kornee van der Haven m.m.v. Lieselot De Taeve en Ruben Vanden Berghe)

Het uitgesproken imago van Gent is dat van een rebelse, opstandige, tegendraadse stad. Dat imago kent een lange voorgeschiedenis waar literatuur over en uit Gent onmiskenbaar toe heeft bijgedragen. In literatuur kunnen we nagaan welke gebeurtenissen, figuren, eigenschappen of plaatsen precies gediend hebben om dat beeld mee te vormen. In het college stellen we de vraag welke momenten in de literatuurgeschiedenis het beeld van het rebelse Gent mee ondersteunen of ter discussie stellen. Hoe controversieel was een tekst als *Van den vos Reynaerde* die nu als een van onze grote canonwerken geldt? Welke rol speelde het religieuze en politieke lied in Gent als een van de centra van de Nederlandse Opstand? Hoe hielpen journalisten met literaire ambities het Gentse publiek te reflecteren op de revolutionaire omwentelingen aan het einde van de achttiende eeuw? Hoe stelt de negentiende-eeuwse roman de arbeidersopstanden van zijn tijd voor? Wat vinden we in Gent terug van de vroeg-twintigste-eeuwse literaire interesse voor het anarchisme? Welke rol spelen literatoren in de 'vervlaamsing' van de Universiteit Gent en hoe past dat in de Vlaamse strijd? En welke sporen van provo, de befaamde provocatiebeweging van de jaren 1960, treffen we in de literatuur uit Gent aan?

We gaan dus na hoe de literatuur bijdraagt tot dat opstandige karakter, hoe het imago historisch evolueert en wat voor soorten rebellen we in de literaire verbeelding terugvinden. Die vragen vergen een aangepast theoretisch kader, met inzichten uit de imagologie, *urban studies*, ideologiekritiek en literaire historiografie. De studenten maken kennis met dat kader en met gevalstudies uit de 'Gentse' literatuurgeschiedenis door middel van gastlezingen, inleidende lessen en door eigen onderzoek. Dat onderzoek mondt uit in een tekst die als catalogustekst kan dienen bij een tentoonstelling over 'rebellie in de Gentse letteren'. De tekst is dus georiënteerd op tentoon te stellen materiaal (een object, foto's, manuscripten, enz.). Aan het einde van het semester creëren we zo een virtuele of reële tentoonstelling rond het thema van het werkcollege.

Evaluatievorm: participatie, mondelinge presentatie, paper

2. Ontstaans- en drukgeschiedenis van literaire teksten

(Lesgever: Yves T'Sjoen)

Hoeveel versies ontwierp Herman de Coninck van zijn gedichten? Hoe neurotisch sprongen W.F. Hermans en Maurice Gilliams om met de verschillende drukken van hun romans? En hoe componeerde Karel van de Woestijne zijn dichtbundels? Deze vragen kunnen alleen worden beantwoord met kennis van de werkmethode van deze auteurs. Studie van overgeleverde bronnen levert gegevens op die een andere kijk bieden op belangrijke literaire werken.

In een algemene inleiding tot de moderne editiewetenschap wordt tijdens de lessenreeks aandacht besteed

aan het ontstaan, de institutionalisering, de theorievorming en de belangrijkste principes en onderzoeksperspectieven van het tekstgenetische onderzoek. Deze relatief jonge wetenschap, waarvan eind jaren zeventig van de twintigste eeuw in het Nederlandse taalgebied de eerste onderzoeksresultaten zichtbaar werden, levert niet alleen de basis voor een wetenschappelijk verantwoorde en betrouwbare leesuitgave van literaire teksten, maar biedt tevens materiaal voor tekstkritische, poëtische, biografische en andere studies.

De studenten worden vertrouwd gemaakt met (de mogelijkheden van) teksteditorisch onderzoek. Vormelijk komen verscheidene types van 'klassieke' tekstedities in boekvorm aan bod, en daarnaast wordt ook aandacht besteed aan nieuwere soorten van digitale edities. Inhoudelijk en thematisch wordt zowel het editeren van proza, poëzie als correspondentie behandeld. Lectorlijsten (met theoretische teksten en gevalstudies) worden tijdens het werkcollege doorgenomen. Na inleidende theoretische lessen komt de nadruk vooral te liggen op praktische oefeningen en de eigen inbreng van de studenten.

Voor het werkcollege wordt samengewerkt met het expertisecentrum Huygens ING (Den Haag) en is een bezoek gepland aan het Letterkundig Museum (Panthéon). Tijdens het semester wonen de studenten een workshop bij in Den Haag. De facultaire commissie Internationalisation@Home komt tussen in de reiskosten. Daarnaast is een bezoek aan de archiefafdeling van het Letterenhuis (Antwerpen) gepland.

Voor de inleidende lessen wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- M. Mathijsen, *Naar de letter. Handboek editiewetenschap*, Van Gorcum, Assen, 1995 (1997²)
- Y. T'Sjoen, 'De meelezende blik van de ander. Principes en criteria voor het editeren en annoteren van brieven', in E. Vanhoutte en Y. T'Sjoen (red.), *Epistolaria. Tekstgenetische studies*, AMVC-Letterenhuis, Antwerpen, 2003, p. 9-25. [AMVC-publicaties 6]
- H.T.M. van Vliet, *Algemene verantwoording van de Volledige Werken Louis Couperus*, Veen uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 1989.
- E. Vanhoutte en B. Van Raemdonck, 'Editorial Theory and Practice in Flanders and the Centre for Scholarly Editing and Document Studies', in M. Dahlström, E.S. Ore en E. Vanhoutte (red.), *Electronic Scholarly Editing - Some Northern European Approaches. A Special Issue of Literary and Linguistic Computing*, 19/1 (2004), p. 119-127.
- B. Van Raemdonck, 'De digitale brieveneditie als basis voor de studie van het tijdschrift *Van Nu en Straks*', in *CONTEXTES* [On-line], nr. 4 (oktober 2008). <http://contextes.revues.org/index3893.html>

Werkvormen: werkcollege, microteaching

Evaluatievorm: permanent (zelfstandig werk)

Nederlandse Letterkunde VI (titularis: Lars Bernaerts, lesgevers: Lars Bernaerts en Maxime Van Steen)
2^e semester

Dit college biedt een overzicht van de prozaontwikkeling van 1815 tot heden. Van de behandelde periodes wordt eerst de extraliteraire context onderzocht, dan de literaire context en tot slot worden typische prozateksten behandeld. Meer bepaald gaat het om:

- Romantiek en realisme (ca. 1820 – 1870): Potgieter, Beets, Zetternam, Loveling, Bergmann, Conscience
- Voorloper moderne literatuur (ca. 1860-1880): Multatuli
- Naturalisme en symbolisme (ca. 1880-1918): Buysse, Couperus, Van de Woestijne
- Interbellum (1918-1940): Bordewijk, Van Bruggen, Walschap
- Laatmodernisme, neo-avantgarde, postmodernisme en laatpostmodernisme (1940-heden)

Alle studenten lezen een representatieve selectie teksten waaronder Multatuli's *Max Havelaar* (1860), Gerard Walschaps *Houtekiet* (1939) en Ivo Michiels' *Het boek alfa* (1963). Bij de start van het college krijgen de studenten precieze informatie over de lectuurlijst, de syllabus en het examen.

In de oefeningensessies verdiepen de studenten de leerstof door kennismaking met de secundaire literatuur (sessie 1), door de bespreking van een literair tijdschrift (sessie 2) en door een discussie over gelezen romans (sessie 3).

Evaluatievorm: mondeling examen, participatie tijdens de oefeningen, werkstuk

Nederlandse taalkunde III: Taalgebruik (Johan De Caluwe)

1^e semester

Werkcollege over de positie van het Nederlands als taal tussen andere talen in België / Vlaanderen.

Trefwoorden: status van het Nederlands in België/Vlaanderen; meertaligheid; globalisering; taal & identiteit; taal & emancipatie.

Doel: studenten inzicht laten verwerven in de veranderende status van het Nederlands ten opzichte van andere talen, in een context van globalisering en toename van het aandeel 'anders'taligen in de Vlaamse / Belgische bevolking.

Met de Belgische/Vlaamse taalwetgeving is geprobeerd om de spanningen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen niet te laten ontsporen. Daarom focust die regelgeving vrijwel exclusief op de verhouding tussen Nederlands en Frans. In België/Vlaanderen worden ondertussen door honderdduizenden mensen vele andere talen gesproken, als eerste of als tweede taal: het prestigieuzere Engels naast Marokkaans-Arabisch, Turks, Pools, enz. Wat betekent dat voor de positie van het Nederlands in Vlaanderen en Brussel? Moet het Nederlands nog meer beschermd worden tegen die 'vreemde' talen? Of moet de regelgeving net meer ruimte creëren voor het gebruik van die 'nieuwe' talen in onderwijs, administratie, enz.?

Subthema's: Belgische taalwetgeving / Vlaamse taaldecreten, domeinverlies, ELF - English as a Lingua Franca, Engels als derde administratieve taal, Europees taal/talenbeleid, Frans in Vlaanderen, meertaligheid, Nederlands als deel van een inburgeringstraject, Nederlands / Nederlandstalig onderwijs in Brussel, taal en emancipatie, taal en identiteit, talentellingen, territorialiteitsprincipe vs personaliteitsprincipe.

Evaluatievorm: mondeling examen

Nederlandse taalkunde III: taalsysteem (Timothy Coleman)

2^e semester

Dit vak heeft een volledig historisch-taalkundige invulling. Na een inleiding over de externe geschiedenis van het Nederlands, wordt uitgebreid ingegaan op de zgn. interne geschiedenis, d.w.z. op de belangrijkste (types van) veranderingen die zich in de verschillende componenten van het Nederlandse taalsysteem hebben voltrokken sinds het (vroeg) Middelnederlands en op de mechanismen van taalverandering die aan die veranderingen ten grondslag liggen.

We bekijken achtereenvolgens de fonologie, morfologie, en syntaxis van het Nederlands vanuit diachroon perspectief. Aan bod komen zowel "grote" veranderingen die een belangrijke impact hebben gehad op de organisatie van het Nederlandse taalsysteem (bv. veranderingen in het Nederlandse vocalisme, deflexie, fixatie van de woordvolgorde) als voorbeelden van "kleine" veranderingen die zich veeleer in een niche van het taalsysteem hebben afgespeeld (bv. veranderingen in lexicale semantiek, het ontstaan of verdwijnen van individuele syntactische constructies). Er is veel aandacht voor geografische variatie in oudere taalstadia en voor het aandeel van verschillende oude regionale taalvariëteiten in de moderne Nederlandse standaardtaal.

Een belangrijke doelstelling van het opleidingsonderdeel is dat studenten de verworven kennis en inzichten kunnen aanwenden bij het begrijpen en approximatief dateren en lokaliseren van oude teksten. Een deel van de colleges is dan ook gewijd aan de taalkundige analyse van concrete historische teksten van uiteenlopende aard (ambtelijke teksten, persoonlijke brieven, wetenschappelijk proza, enz.)

Seminarie Nederlandse Literatuur (titularis: Lars Bernaerts)

1. Zuid-Afrika in de Nederlandstalige literatuur (lesgever: Yves T'Sjoen)

Gezien de taalhistorische verwantschap bestaan méér dan tussen andere literaire systemen raakpunten tussen de literatuur van het Afrikaans en het Nederlands. Gevalstudies staan centraal die vanuit transnationaal perspectief belangwekkend zijn. Het seminarie is gericht op Nederlandstalige literatuur (poëzie en proza) met een Zuid-Afrikaanse setting.

Conny Braam, *Ik ben Hendrik Witbooi* (2016)

Arjen Duinker, *Papegaaien en andere vogels* (CityBooks Stellenbosch, Podcast, 2013)

Tom Lanoye, *Gelukkige slaven* (2013)

Alfred Schaffer, *Mens Dier Ding* (2015)

Adriaan van Dis, *Het beloofde land & In Afrika* (1996) en *Tikkop* (2010)

David van Reybrouck, *De plaag* (2001)

Henk van Woerden, *Moenie kyk nie* (1993), *Tikoës* (1996) en *Een mond vol glas* (1998)

Peter Verhelst, *Zon* (2019)

Ook Zuid-Afrikagedichten van Miriam Van hee, M. Vasalis en J. Greshoff komen aan bod, et cetera.

Literatuur

- Ronel Foster, Yves T'Sjoen en Thomas Vaessens (red.), *Over grenzen / Oor grense. Een vergelijkende studie van Nederlandse, Vlaamse en Afrikaanse poëzie / 'n Vergelykende studie van Nederlandse, Vlaamse en Afrikaanse poësie*. Acco, Leuven/Den Haag 2009.
- Ronel Foster en Yves T'Sjoen (red.), *Toenadering. Literair grensverkeer tussen Afrikaans en Nederlands / Literêre grensverkeer tussen Afrikaans en Nederlands*. Acco, Leuven/Den Haag 2011.
- Wilfred Jonckheere, *Van Mafeking tot Robbeneiland. Zuid-Afrika in de Nederlandse literatuur 1896-1996*. Vantilt, Nijmegen, 1999.
- Yves T'Sjoen, 'Nederlandstalige literatuur onder het Zuiderkruis', LitNet NeerlandiNet, 2016 <https://www.litnet.co.za/nederlandstalige-literatuur-onder-het-zuiderkruis/>
- Yves T'Sjoen, *Rakelings*. Wolf, Antwerpen, 2017 [2018²].

Evaluatievorm: referaat, paper, mondelinge bespreking van paper

2. Vondel tegendraads: Een dissidente dichter tegendraads gelezen
(lesgever: Kornee van der Haven)

Joost van den Vondel was een tegendraadse dichter uit de zeventiende eeuw. Hij werd katholiek in een tijd dat het protestantisme in de Noordelijke Nederlanden hoogtij vierde en hij verzette zich tegen de belangrijkste politiek machthebbers van zijn tijd, zoals Prins Maurits van Oranje. In dit seminarie gaan we die tegendraadse kanten van Vondels werk nader bestuderen aan de hand van bekende casussen uit zijn oeuvre, zoals het toneelstuk *Palamedes* (gericht tegen Maurits) en zijn *Altaargeheimenissen*, een uitgesproken katholiek dichtwerk. We verdiepen ons ook in de traditionele interpretaties van dit soort tegendraadse werken. Hierna gaan we bekijken of we die tegendraadsheid ook anders kunnen bekijken, op een manier die, in het licht van bestaande letterkundige opvattingen, ook tegendraads is. Als handvat hiervoor gebruiken we het concept van *dissident reading* uit het werk van de Engelse renaissancespecialist en literatuurwetenschapper Alan Sinfield. Samen lezen we enkele teksten van zijn hand om meer te weten te komen van de theorie en praktijk achter diens dissidente leesmethode. Hierna gaan de studenten zelf aan de slag met een studie die als doel heeft om de tegendraadse Vondel tegendraads te lezen. De voorlopige uitkomsten van dit onderzoek worden gepresenteerd tijdens een mondelinge presentatie en daarna uitgewerkt in de vorm van een werkstuk.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden (referaat, voorbereidend op bachelor-paper)

3. Transcriberen en editeren van Middelnederlandse literaire teksten: het Heber-Serrurehandschrift (hs. Gent, UB, 1374; eind veertiende eeuw)
(Lesgever: Youri Desplenter)

Cruciaal bij het op een goede manier bestuderen van Middelnederlandse literatuur is het kunnen ontcijferen van handschriftelijke teksten. Daaraan is dit seminarie gewijd: het transcriberen en editeren van literaire geschriften zoals die in handschriften voorkomen, is nog steeds de beste manier om in een tekst, en breder, een literaire cultuur, ondergedompeld te geraken. In het seminarie zullen we daarom leren hoe we Middelnederlandse teksten moeten transcriberen en hoe we van die transcriptie vervolgens een diplomatische en een kritische editie kunnen vervaardigen.

Het manuscript dat hierbij centraal staat, is een van de Middelnederlandse topstukken uit onze UB, het zogenoemde *Heber-Serrurehandschrift*. Het bevat een hele rist teksten die tot de belangrijkste van de Middelnederlandse literatuur worden gerekend, zoals Maerlants *Martijns* en stukken uit de *Spiegel Historiae*, gedeelten uit *Die Rose* en uit Boendales *Boec vander wraken*. Verder vinden we er teksten die enkel in dit handschrift zijn overgeleverd, zoals de *Vierde Martijn*, Maerlants *Der kerken claghe* en de merkwaardige *Rinclus*.

Het handschrift kwam in de tweede helft van de veertiende eeuw in het kartuizerklooster van Herne tot stand, een belangrijk centrum voor het kopiëren en verspreiden van Middelnederlandse geschriften. Hoewel het manuscript voor de medioneerlandistiek van onschatbare waarde is, ziet het er vrij sober uit. Dat heeft naar alle waarschijnlijkheid te maken met het feit dat het een handschrift voor eigen gebruik (van de kloosterlingen) was. Dat het volledig gedigitaliseerd en opgenomen is op <http://www.flandrica.be/>, een website met Vlaamse erfgoedtopstukken, zegt evenwel voldoende.

Van de meeste teksten in het handschrift bestaan edities, maar die zijn soms naar andere handschriften en/of dateren uit de negentiende eeuw, met alle gevolgen van dien. Een wetenschappelijke editie van dit manuscript ontbreekt. De beschikbaarheid van een kwaliteitsvolle digitale weergave vergemakkelijkt het werk van de editeur, maar vanzelfsprekend zullen we ook het handschrift zelf ter hand nemen. Verder behoort

tot de lessenreeks een workshop in de handschriftenzaal, waarbij contemporaine manuscripten centraal zullen staan.

De bachelorpaper die uit dit seminarie voortkomt, kan ook een editie als onderwerp hebben – weliswaar van een tekst uit een ander handschrift – of kan een reguliere paper zijn, over een onderwerp naar keuze uit de medioneerlandistiek (in overleg met de promotor).

Evaluatievorm: niet-periodegebonden, met name het vervaardigen van een diplomatische en kritische editie van een (deel van een) tekst uit het *Heber-Serrure handschrift*.

4. Literatuur en spel

(Lesgever: Lars Bernaerts)

Spelen creëren hun eigen wereld door de toepassing van regels. Het verplaatsen van pionnen op een bord, kan staan voor de verovering van landen maar evenzeer voor de levensweg van een individu. In de opvatting van heel wat denkers en schrijvers is literatuur vergelijkbaar met spel. Schrijvers bakenen een speelveld af (de verhaalwereld), zetten pionnen uit (de personages) en hanteren spelregels die de verhaalcompositie bepalen. Daarnaast functioneert spel vaak *in* literatuur als een afspiegeling van het geheel, als een symbolische voorstelling van maatschappelijke problemen of een allegorie van de literaire creatie. Of personages nu kaarten, domino of roulette spelen, het spel is dus nooit onschuldig.

In het seminarie vertrekken we van het denken over spel in het werk van onder anderen Hans-Georg Gadamer, Johan Huizinga en Marie-Laure Ryan. Na die introductie lezen we proza uit de Nederlandse literatuur waarin spel voorkomt: gokspelen in het werk van de negentiende-eeuwers Multatuli en Emants, een kaartspel in een experimentele tekst van Ivo Michiels, domino in *Dubbelspel* van de Antilliaanse schrijver Frank Martinus Arion. We vragen ons af hoe spel in deze teksten vorm krijgt als een metafoor (spel als beeld voor de maatschappij of voor menselijke relaties) en als metafiction (spel als literatuur). We hebben ook oog voor de narratieve en antropologische aspecten van het voorgestelde spel, en voor het spel van de interpretatie dat we zelf spelen. De bachelorproef sluit in brede zin aan bij het onderwerp van het seminarie. De paper kan gaan over de voorstelling van spel in Nederlandse literatuur, over spelstructuren in Nederlandse literatuur of over de ludieke dimensie van literatuur. Ook een vergelijking tussen een Nederlandstalig werk en een anderstalig werk behoort tot de mogelijkheden. Tijdens de lessenreeks worden concrete afspraken gemaakt over de bachelorproef, en het traject van de onderzoekstaak wordt er ook van nabij gevolgd.

Op de leeslijst staan (hoofdstukken uit):

- Multatuli, *Millioenen-studiën* (1872)
- Marcellus Emants, *Monaco* (1878)
- Ivo Michiels, *Exit* (1971)
- Frank Martinus Arion, *Dubbelspel* (1973)
- Hugo Claus, *Het verlangen* (1978)
- Sybren Polet, *Dader Gezocht. Play in* (2006 [1978])
- Stephan Enter, *Spel* (2007)

Master

Moderne Nederlandse Letterkunde I (titularis: Lars Bernaerts)

1e semester

Van postmodernisme naar laatpostmodernisme: verschuivingen in de hedendaagse Nederlandse romanliteratuur

Na de woekerende intertekstualiteit, de explosie van verhalen, de labyrintische metafiction en de overdaad aan samenhang die de postmoderne roman kenmerken, lijkt de roman de voorbije jaren terug te keren naar vormen van realisme, empathische schrijftuur en directer ethische betrokkenheid. Dat blijkt niet alleen uit de thematiek en vormgeving van romans van de jongere generatie, maar ook uit de soms subtiële ontwikkelingen in het werk van 'voormalig' postmoderne auteurs, zoals Stefan Hertmans, Charlotte Mutsaers, Ilja Leonard Pfeijffer en Peter Verhelst.

Het college bestudeert deze ontwikkelingen, met bijzondere aandacht voor de doorwerking van het postmodernisme. De eerste lessen bieden filosofische, sociologische en literairhistorische achtergrond bij de evolutie van postmodernisme naar laatpostmodernisme. In die introductie komen concepten aan bod die belangrijk zijn voor het begrip van postmoderne doorwerking, zoals differantie (Derrida), rizoom (Deleuze) en laatkapitalisme (Jameson). We bespreken ook hoe de roman na 2000 directer aansluiting zoekt bij maatschappelijke vraagstukken en hoe de literatuurkritiek op die ontwikkeling reageert. Hoe evolueert Hertmans bijvoorbeeld van intellectuele ironie naar empathisch realisme? Wat is de rol van het migratievraagstuk in Pfeijffers werk? Hoe functioneert het engagement op het vlak van dierenrechten in Mutsaers' *Koetsier Herfst*?

Studenten worden via discussies en mini-essays uitgenodigd om hun eigen interpretaties te presenteren en stelling in te nemen. Ook de examenvorm is gericht op kritische en zelfstandige reflectie over de gelezen romans, over literatuur en maatschappij, en over recente ontwikkelingen in de roman.

Lectuurlijst:

De studenten lezen een selectie van hoofdstukken en de volgende romans (o.v.):

- Stefan Hertmans, *Oorlog en terpentijn* (2013)
- Charlotte Mutsaers, *Koetsier Herfst* (2008)
- Charlotte Mutsaers, *Harnas van Hansaplast* (2017)
- Ilja Leonard Pfeijffer, *Grand Hotel Europa* (2018)
-

Tijdens de eerste bijeenkomst worden de leeslijst, de inhoud, het verloop en de vereisten van het vak in detail toegelicht. Aan het begin van de collegereeks wordt ook een selectie van theoretische teksten ter beschikking gesteld.

Werkvorm: hoor- en werkcollege

Evaluatievorm: mondeling examen, schrijfofdracht

Moderne Nederlandse Letterkunde II (Yves T'Sjoen)

2^e semester

Tendensen en breukmomenten in zestig jaar poëzie in Nederland en Vlaanderen

Na een panoramisch overzicht van markante tendensen na de Tweede Wereldoorlog ligt de focus op enkele actoren en teksten in de poëzieproductie van Nederland en Vlaanderen. Er worden dichtbundels centraal gesteld die op een manier het poëzielandschap hebben bepaald of die tot de literaire canon van de literatuur in Nederland en/of Vlaanderen worden gerekend.

In het college worden periodeconcepten en literaire stromingen/tendensen besproken. Er zal met name aandacht zijn voor taalgerichte poëzieopvattingen zoals die onder meer aan bod komen in het werk van Hans Faverey en Gerrit Kouwenaar. Ook neodadaïstische, nieuw-realistische, neoromantische, maniëristische en postmoderne tendensen worden uitvoerig belicht.

In het college wordt onder meer gebruik gemaakt van:

- *'Opener dan dicht is toe'. Poëzie in Vlaanderen 1965-1990.* H. Brems en D. de Geest (red.), Acco, Leuven/Amersfoort, 1991.
- Hugo Brems, *Altijd weer vogels die nesten beginnen. Geschiedenis van de Nederlandse literatuur 1945-2005.* Bert Bakker, Amsterdam, 2006.
- Geert Buelens, *Van Ostaijen tot heden. Zijn invloed op de Vlaamse poëzie,* Vantilt/Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Nijmegen/Gent, 2001.
- Thomas Vaessens en Jos Joosten, *Postmoderne poëzie in Nederland en Vlaanderen,* Vantilt, Nijmegen, 2003.

Voor de individuele paper analyseren de studenten teksten uit onderstaande leesedities:

- Nic van Bruggen, *Gebundelde gedichten (1974-1987).* Antwerpen, 2019.

Werkvorm: hoorcollege

Evaluatievorm: periodegebonden (mondeling examen) en zelfstandig werk.

Nederlandse taalkunde: het hedendaagse Nederlandse taalsysteem (Ulrike Vogl)

1^e semester

Allee, amai, hoor, goh, hola, çava - wij (sprekers van het Nederlands) gebruiken ze allemaal: de zogenaamde interjecties of tussenwerpsels. In dit opleidingsonderdeel staan vorm en functie van deze woordsoort centraal; bovendien zal aandacht worden besteed aan de (semantische) ontwikkeling van interjecties (bijv. van interjectie naar begroetingsformule of van interjectie naar evaluatief adjectief) en aan regionale variatie (met een focus op verschillen tussen Nederlands Nederlands en Belgisch Nederlands).

In de tweede helft van het semester zullen studenten een klein empirisch onderzoek uitvoeren naar één aspect van interjecties in het Nederlands. De resultaten zullen worden gepresenteerd op een poster (incl. poster presentatie) en in een paper (ca. 3000 woorden).

Nederlandse taalkunde: taalkundige analyse van historische teksten (Titularis: Johan De Caluwe)

2e semester

In dit vak maken we kennis met de historische sociolinguïstiek als brede, internationale discipline, en gaan we na wat dat onderzoeksperspectief voor het Nederlands kan betekenen. Aan de hand van artikelen over een aantal case studies, gaan we na welke bronnen we kunnen gebruiken om te reconstrueren hoe mensen echt

spraken in de 16e, 17e, 18e, 19e, en eerste helft 20^e eeuw, de periode dus waarvoor we niets dan geschreven bronnen hebben om ons te documenteren. Vervolgens bekijken we diepgaander de periode 1800-1950 aan de hand van voornamelijk literaire bronnen: wat leren we over het reële taalgebruik van Vlamingen uit romandialogen uit die periode? Welk Nederlands (dialectisch, intermediair, standaardtaal, Frans-gekleurd, Hollands-gekleurd..) wordt personages uit alle mogelijke rangen en standen van de maatschappij in de mond gelegd? En wat leren we daaruit over de vorm en de functie van die verschillende variëteiten?

Evaluatievorm: paper (50 %); mondeling examen en presentatie(s) tijdens college (50 %)

Nederlandse taalkunde: het hedendaagse Nederlandse taalgebruik (Titularis: Ulrike Vogl)

2^e semester

Werkcollege over taal in het publieke discours in België / Vlaanderen.

Trefwoorden: Taal en politiek, taal en macht, meertaligheid.

Doel: studenten inzicht laten verwerven in de representatie van taal en meertaligheid in het publieke discours in België

Begrippen zoals zerotaligheid, verfransing, nieuwkomer, omgekeerde integratie, taalverloedering en tussentaal: wie gebruikt ze waarom, in welke teksten en met welk effect? Draagt de manier waarop we schrijven en spreken over taal en maatschappij bij tot de maatschappelijke in- en uitsluiting van sprekers? Wie bepaalt wat er gezegd kan worden over variëteiten en over sprekers van variëteiten?

In de eerste helft van het semester zullen we ons verdiepen in de mogelijkheden die de Discoursanalyse biedt om publieke debatten kritisch te belichten en te plaatsen in een brede historische, politieke en maatschappelijke context. Na een theoretische en methodologische inleiding zullen de studenten kennis maken met recent onderzoek, bijv. naar het discours over het Engels in het Hoger Onderwijs.

In de tweede helft van het semester zullen studenten zelf aan de slag gaan met het uitvoeren van een kleine discours-analytische studie. Ze zullen (1) een mini-referaat houden over de representatie van taal en meertaligheid in de Vlaamse/Belgische/Nederlandse media (bijv. in een krantenartikel) en (2) een paper schrijven over het discours rond een maatschappelijk relevant thema in het Nederlandse taalgebied.

Nederlandse letterkunde: oudere periode I (titularis: Youri Desplenter)

1^e semester

Het Comburgse handschrift: zoveel meer dan alleen maar de Reinaert!

In de wereld van de medioneerlandistiek regeert zonder twijfel het koningskoppel Handschrift-Van Hulthem en Comburgse handschrift. Het eerste heeft meer Middelnederlandse teksten dan het tweede, het tweede telt meer Middelnederlandse woorden. Samen bevatten ze een groot deel van de Middelnederlandse canonliteratuur, en in een aantal gevallen hebben ze zelfs elk een (verschillende) versie van dezelfde tekst, zo bijvoorbeeld van Van sente Brandane, een van de merkwaardigste verhalen uit de middeleeuwen.

Terwijl het Handschrift-Van Hulthem bekender is en met verschillende klassiekers uit de Middelnederlandse literatuur geassocieerd wordt – de abele spelen en de sotternieën, of De borchgravinne van Vergi – is het Comburgse handschrift vooral befaamd voor zijn versie van Van den vos Reynaerde. Het manuscript bevat evenwel nog ettelijke andere bekende (en minder bekende) teksten, een vijftigtal in totaal. Naast de al vermelde Van sente Brandane treffen we er ook de Martijn-gedichten en Heimelicheit der heimelicheden van

Jacob van Maerlant aan en stukken uit Jan van Boendale's Lekenspiegel. We vinden er nog andere moralistisch-didactische teksten terug, zoals Het boek van Sidrac en het allegorische Die Rose. Van een aantal teksten is het Comburgse handschrift de enige vindplaats, zo van de Rijkmkroniek van Vlaanderen, Jan de Weerts Disputacie van Rogiere ende van Janne, de Middelnederlandse vertaling van de Facetus (Van Zeden), Sente Bernardus epistole, en van een groot aantal sproken.

Ook codicologisch – handschriftkundig – gezien hebben we hier met een heel bijzondere casus te maken: het boek is zowel een convoluut als een verzamelhandschrift. Met de laatste term duiden we een manuscript aan waarin verschillende teksten zijn neergeschreven in één arbeidsgang; het eerste begrip verwijst naar een handschrift waarin binnen één band verschillende delen zijn samengebracht die voorheen niets met elkaar te maken hadden. Het Comburgse handschrift is een convoluut, waarbij vier van de zes deelmanuscripten verzamelhandschriften zijn.

Naar alle waarschijnlijkheid kwamen die samenstellende delen allemaal in Gent tot stand, omtrent 1400. Ook dat is voor ons uiteraard een reden om in dit mastervak het Comburgse handschrift van naderbij te bekijken. De codex verzeilde al in de zestiende eeuw in Duitsland, meer bepaald in het Rittersstift Comburg, een klooster in Baden-Württemberg. Na de opheffing van het klooster in het begin van de negentiende eeuw kwam het boek in de Landesbibliothek in Stuttgart terecht. Daar bevindt het zich nog steeds.

In de zes hoorcolleges waarmee dit opleidingsonderdeel opent, gaan we dieper in op de ontstaanscontext, de verdere geschiedenis en uiteraard vooral de inhoud van het handschrift (met uitzondering van de Reynaert). Die inhoud zullen we koppelen aan de Middelnederlandse literatuurgeschiedenis in haar geheel. We zullen ook oog hebben voor recente ontwikkelingen in het onderzoek, waar, onder meer onder invloed van de New or Material Philology, meer aandacht is ontstaan voor het functioneren van teksten in verzamelhandschriften. Men gaat nu bijvoorbeeld na hoe teksten extra betekenislagen krijgen doordat ze in een manuscript in de nabijheid van andere teksten zijn opgenomen. Hiermee zijn we meteen bij een van de belangrijkste doelstellingen van dit opleidingsonderdeel gekomen: ervaren dat middeleeuwse, handschriftelijke literatuur fundamenteel anders is dan (vroeg)moderne, gedrukte.

In de tweede helft van dit opleidingsonderdeel staan de studenten centraal: ze presenteren het onderzoek dat ze al gevoerd hebben in het kader van hun paper, en gaan hierover in gesprek met de medestudenten en de lesgever.

Op die manier, via hoorcollege en paper, zullen verschillende facetten van en invalshoeken op het Comburgse handschrift in het bijzonder en de Middelnederlandse handschriftelijke literatuur in het algemeen aan bod komen.

Evaluatievorm: niet-periodegebonden evaluatie (presentatie, portfolio en paper)

Nederlandse Letterkunde: Oudere periode II (Kornee van der Haven)

2^e semester

Kolonialisme en Nederlandse literatuur in de vroegmoderne tijd (1600-1800)

Portugal en Spanje achterna, zet de Nederlandse Republiek zich aan het begin van de zeventiende eeuw op de wereldkaart. Met de oprichting van de Verenigde Oost-Indische Compagnie (1602) en de West-Indische Compagnie (1621) wordt de Republiek even de protagonist in de internationale handel – niet toevallig valt dit samen met de Gouden Eeuw. Deze reizen brengen Nederlandse koop- en scheepslieden al vroeg in contact met onbekende landen, volken en culturen. Dit gaat samen met een stortvloed aan (imaginaire) reisverhalen, dagboeken en koloniale romans. Het onbekende wordt door de Republiek geïnventariseerd, geanalyseerd en in grote mate geproduceerd: niet alleen zijn slechts weinig reisbeschrijvers ook echt in de koloniën geweest, veelal is de koloniale Ander een leeg vlak waar fantasieën en vooroordelen op worden geprojecteerd.

Aanvankelijk wordt de koloniale Ander beschreven in termen van verwondering en afschuw, zoals bijvoorbeeld

duidelijk wordt uit de bekende 'Afrikaanse Brieven' van Willem van Focquenbroch in diens *Afrikaense Thalia* (1678). Afrikanen worden clichématig voorgesteld als halve duivels, primitief, vaak naakt en sprekend of zingend in onbekende, luide en barbaarse klanken. Decennia later ontstaat het beeld van de vreedzame wilden, vrij van maatschappelijke verdorvenheid en één met de natuur – een beeld dat met name in de Verlichting populair zal worden met het concept van de 'edele wilde' (bijvoorbeeld in *Reinhart* van Post uit 1791). Tegelijk echter, wordt de representatie van de koloniale Ander steeds meer ingezet om koloniale wanpraktijken te legitimeren.

De veranderende beeldvorming van het koloniale Andere, of dit nu personen, gebruiken, dieren of landstreken betreft, werd en wordt in hoge mate bepaald door de culturele en ideologische context waarin die beeldvorming tot stand komt. De postkoloniale kritiek van de afgelopen decennia heeft geprobeerd om het koloniale discours van de vroegmoderne tijd beter te doorgronden en van daaruit ook de culturele stereotypieën die verbonden zijn met racisme en nationalisme vandaag beter te begrijpen. Belangrijke denkers wat dat betreft zijn Edward Said en Homi Bhabha, maar ook literatuurwetenschappers als Stephen Greenblatt hebben uitgebreid geschreven over de invloed van culturele en literaire representaties op het koloniale denken. In dit seminarie zullen enkele van de concepten die deze denkers aanreiken (zoals de Ander, oriëntalisme, de mythe, het miraculeuze ['wonder'] en bezit ['possession']) nader worden toegelicht om te bezien in hoeverre die concepten ons kunnen helpen om de koloniale achtergronden van de Nederlandstalige vroegmoderne literatuur beter te begrijpen.

In enkele inleidende colleges behandelen we eerst de koloniale geschiedenis van de Nederlanden (1600-1800), om vervolgens te kijken naar de verschillende genres die beschrijvingen van het Andere mogelijk maakten – hierbij ligt de nadruk op de tragedie, het reisverhaal en de roman. Het is daarna de bedoeling om de bovengenoemde dynamiek in het schrijven over de koloniën aan de orde te laten komen. Aan hand van het werk van enkele invloedrijke auteurs op het terrein van de (post)koloniale literatuur- en cultuurstudie (Said, Greenblatt, Barthes, Certeau) worden verschillende analytische kaders geïntroduceerd die van belang zijn om de representatie van het onbekende in de vroegmoderne Nederlandse literatuur te bestuderen. Aan de hand van begrippen die de studenten ontleen aan een van de in de colleges besproken theoretische teksten, analyseren zij in de tweede helft van de cursus zelfstandig een literair werk uit de zeventiende of achttiende eeuw. Op basis van dit onderzoek formuleren zij vervolgens een stelling die in de les verdedigd wordt. Deze argumentatie wordt gevolgd door een tegenargumentatie van een medestudent. Een confrontatie over de verschillende standpunten in het debat over koloniale literatuur staat in deze colleges centraal en de studenten oefenen daarmee meteen enkele retorische technieken die een scherpere profilering in academische discussies mogelijk maken.

Literatuur

Primair

- Willem Ysbrandsz Bontekoe, *Journael ofte Gedenckwaerdige beschrijvinghe* (1646)
- Willem G. van Focquenbroch, *Afrikaense Thalia* (1678)
- Jan de Marre, *Eerkroon voor Caab de Goede Hoop* (1746)
- Elizabeth Maria Post, *Reinhart, of natuur en godsdienst* (1791)
- Dirk van Hogendorp, *Kraspoekol* (1800)

Theoretisch (steeds enkel de introductie of een selectie van hoofdstukken):

- Roland Barthes, *Mythologies* (1957)
- Michel de Certeau, *The writing of history* (L'écriture de l'histoire) (1975)
- Stephen Greenblatt, *Marvelous Possessions: The wonder of the New World* (1991)
- Edward Said, *Orientalism* (1978)

Onderzoekseminarie Nederlandse Letterkunde (titularis: Yves T'Sjoen)

1e semester

Heerengracht Zuid-Afrika

In het masterseminarie wordt aandacht besteed aan de Nederlandse literatuur van Zuid-Afrika. Na de Nederlandse koloniale periode (1652-1800), onder Brits bewind, bleef het Nederlands lange tijd een cultuurtaal in zuidelijk Afrika. Op het eind van de negentiende eeuw manifesteerde zich het Genootschap van Regte Afrikaners en ontwikkelde het Afrikaans zich als volwaardige schrijftaal (met als eerste Afrikaans-schrijvende auteurs C.J. Langenhoven, C. Louis Leipoldt, Eugene Marais, Totius). Pas in 1925 verkreeg het Afrikaans een officieel statuut naast het Engels. Vanaf dat moment zal het 'Afrikaans-Hollands' aan belang inboeten en ontkiemt de Afrikaanstalige literatuur.

In het masterseminarie wordt aandacht besteed aan de Nederlandse postkoloniale literatuur, op het moment dat Groot-Brittannië als koloniale macht Zuid-Afrika domineerde.

In het seminarie wordt ingegaan op de politieke geschiedenis van Zuid-Afrika in de negentiende en begin twintigste eeuw (Grote Trek, Zuid-Afrikaanse Oorlogen, Boerenrepublieken). De Nederlandse literatuur, zoals gebloemleesd in *Heerengracht, Zuid-Afrika* (red. Eep Francken en Olf Praamstra, 2008), wordt bestudeerd vanuit imagologisch en politiek-ideologisch oogpunt.

Evaluatievorm: micro-teaching, participatie, permanent (op basis van referaat; paper)

Professionele Nederlandse taalvaardigheid (Titularis: Johan De Caluwe; Lesgevers: Kaat Opdenacker en Roxane Vandenberghe)

2e semester

Praktisch

De eerste weken volg je twee lesblokken na elkaar (schriftelijke taalvaardigheid). Later in het semester word je ingedeeld in een groep en heb je maar één lesblok per week (mondelinge taalvaardigheid).

Dit vak wordt geëvalueerd via een systeem van permanente evaluatie met deadlines door het hele semester heen. Alle studiemateriaal wordt aangeboden op Ufora. Meer info volgt in de eerste les en online via Ufora.

Inhoud/doel

Het doel van de lessen is om je schriftelijke en mondelinge taal- en tekstbeheersing in de moedertaal naar een professioneel niveau te tillen. Je maakt ook kennis met verschillende tekstsoorten. Voor schrijfvaardigheid ligt de nadruk op journalistieke, creatieve en beroepsgerichte genres (bv. interviewartikel, recensie, sollicitatiebrief, wervende tekst, redactie-opdracht). De opdrachten voer je thuis uit tegen een bepaalde deadline. Voor spreekvaardigheid ligt de nadruk op standaardtaalgebruik, presentatietechniek, overtuigingskracht en retorica. Je doet opdrachten in de les en/of van thuis uit (met video of audio), bv. interview, betoog, analyse, debat, sollicitatiegesprek, nieuwsbericht. De lessen zijn sterk interactief; jouw actieve inbreng wordt verwacht. Daarnaast nodigen we elk jaar gastsprekers uit die hun professionele ervaring vanuit het werkveld delen (bv. een journalist, copywriter, redacteur). Op die manier maak je kennis met beroepsmogelijkheden na je master.

Talen en Literaturen van Zuid-Afrika (lesgevers: Timothy Coleman & Yves T'Sjoen)

1^e semester

Dit gespecialiseerde vak is bestemd voor studenten die het Ba3-vak 'Afrikaans: Taal- en Letterkunde' hebben gevolgd of de erin beoogde competenties op een andere manier hebben verworven en die hun kennis over de taalkunde en letterkunde van het Afrikaans, in relatie tot de andere talen en literaturen van Zuid-Afrika, verder willen uitdiepen. Het vak bestaat uit twee workshops van zes weken, één met taalkundige en één met letterkundige focus. Het thema van de taalkundige workshop is 'Afrikaans als contacttaal' – we gaan in op het debat over het Afrikaans als creooltaal maar ook op de relaties tussen het Afrikaans en de Afrikatalen van Zuid-Afrika en op de grote invloed van het Engels op het hedendaagse informele Afrikaans. In de letterkundige workshop wordt een nog te bepalen thema uit de Afrikaanstalige letterkunde uitgewerkt. Studenten schrijven twee werkstukken: (i) een uitgebreidere paper met focus op taalkunde óf letterkunde, naar keuze, waarin verslag wordt gedaan van een eigen literatuur- of empirisch onderzoek dat aansluit bij het overkoepelende thema van de workshop en (ii) een korte schrijfpdracht voor de andere subdiscipline (bv. commentaar op een artikel of stelling, leesrapport, enz.).

De studenten bereiden op basis van onderzoeksbevindingen een referaat voor dat een hoofdstuk is van de bachelortaak.